

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಮನೋಧೋರಣೆ

ಡಾ. ಸಂಗಮೇಶ ಎಸ್. ಗಣಿ

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ಟಿ.ಎಂ.ಎ.ಇ.ಎಸ್. ಅಕಾಡೆಮಿ ಆಫ್ ಸೈನ್ಸ್

ಆಂಡ್ ಕಾರ್ಮರ್ಸ್ ಕಾಲೇಜು

ಹೊಸಪೇಟೆ.

Article Link: <https://aksharasurya.com/2023/06/sangamesh-s-gani/>

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯೂ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟು ಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತಿ ಜೀವಿಯ ಉಪಟಳ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿರೋಧ ಒಡ್ಡುವುದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಉಳಿವಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿರೋಧ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅದು ಬಂಡಾಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸದುದ್ದೇಶರಹಿತವಾಗಿರುವ ಯಾವ ಪ್ರತಿರೋಧವೂ ಬಂಡಾಯವೆನಿಸದು. ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಮಿತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ, ತನ್ನ ಕೊರತೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತಾನೇ ಬಂಡೇಳುವುದರ ಹಿಂದೆ ತನ್ನೇಳಿಗೆಯಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಅರಿವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುವುದೂ ಬಂಡಾಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಪಸವ್ಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸೆಣೆಸುವ ಈ ಮನೋಭಾವನೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಎನ್ನುವುದು ಮೂಲತಃ ಒಂದು ಮನೋಧೋರಣೆ, ಮನೋಧರ್ಮ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಮೂಲತಃ ಬಂಡಾಯಗಾರ. ಬಂಡಾಯದ ಈ ಗುಣ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಳಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ, ಜಾಗೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ತಾನೇ, ತನ್ನ ಮಿತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತಾನೇ ತೋರ್ಪಡಿಸುವ ಈ ಮನೋಭಾವನೆ ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಹೋರಾಟದ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡಾಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬಂಡಾಯ ಎನ್ನುವ ಮನೋಭಾವನೆ, ಮನೋಧರ್ಮವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮವೇ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ

ಕಂಡುಬಂದ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯವು ಬಂಡಾಯ ಮನೋಧೋರಣೆಯ ನೆಲೆಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವಪಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದು.

ಹೀಗಾಗಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಮನೋಧೋರಣೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಪ್ರಕೃತ ಲೇಖನದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿರೀಕರಣವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಚಲನಶೀಲತೆಗೆ ತುಡಿದ ವಚನಧಾರೆ ಸ್ಥಾವರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಜಂಗಮತ್ವದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ವಚನಕಾರರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಉದ್ದೇಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಜಡತ್ವದ ನಿವಾರಣೆಗೆ ತುಡಿದ ಪರಿಣಾಮ ವಚನಗಳು ಬದುಕಿನ ಬಹುಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸಲು ಯಶಸ್ವಿಯಾದವು. ಅಲ್ಲದೆ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಯಿತು. ಮನುಷ್ಯನೊಳಗಿನ ಬಂಡಾಯ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡುದರ ಪರಿಣಾಮ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕನಸುವಂತಾಯಿತು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕಶಾಹಿಯ ಪ್ರಭಾವ, ಕರ್ಮೀಯತೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ, ಅಸಮಾನತೆ, ಜಾತೀಯತೆ, ವರ್ಗತಾರತಮ್ಯ, ಲಿಂಗಭೇದ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ತೊಡಕಾಗಿದ್ದವು. ಅದಾಗಲೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಬಗೆಯ ಜಾಡ್ಯವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಲು ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿಡಲು ವಚನಗಳ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗಾಗಿ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಮನೋಧೋರಣೆಗಳು ಧಾಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ವಚನಕಾಲವನ್ನು ಚಳವಳಿ ಎಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿದ್ದು ಇದೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

“ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿಯಲೊಂದು ಪ್ರಳಯದ ಕಸ ಹುಟ್ಟಿ
ತಿಳಿಯಲೀಯದು ಎಚ್ಚರಲೀಯದು
ಎನ್ನವಗುಣವೆಂಬ ಕಸವ ಕಿತ್ತು ಸಲಹಯ್ಯ ಲಿಂಗತಂದೆ
ಸುಳಿದೆಗೆದು ಬೆಳೆವನು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ”

ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ತನ್ನೊಳಗಿನ ಕಲ್ಮಶವನ್ನು, ಕೊಳೆಯನ್ನು, ಕಸವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯುವಂತೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕೂಡಲಸಂಗನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿನ ಕೊಳೆಯನ್ನು

ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಮಿತಿ ಕುರಿತು ಆತ್ಮಾವಲೋಕನದ ದಾರಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರು. ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನತಾನೇ ಪ್ರತಿರೋಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಡಾಯವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಈ ಮಾತು ಮನಗಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

“ಎನ್ನ ಕಾಯದ ಕತ್ತಲೆ ಕಳೆಯಯ್ಯ
ಎನ್ನ ಮಾಯದ ಮದವ ಮುರಿಯಯ್ಯ
ಎನ್ನ ಜೀವದ ಜಂಜಡವ ಮಾಣಿಸಯ್ಯ...”

ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅಂತರಂಗವೂ ತನ್ನೊಳಗನ್ನು ಅರಿಯುವ ಆತ್ಮನೀರೀಕ್ಷಣೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಅರಹುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, “ಬಿಟ್ಟಿನೆಂದರೆ ಬಿಡದೀ ಮಾಯೆ... ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಗೆ ನಾನಂಜುವವಳಲ್ಲ” ಎಂಬುದಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಡುವ ಮಾಯೆಗೆ ಹೇಳುವ ಅವಳ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಛಾಯೆಯಿದೆ. ತನ್ನತಾನರಿಯದ ಹೊರತು ಯಾರೂ ದೊಡ್ಡವರಾಗರು. ವಚನಗಳ ಮೂಲಕವೇ ತಮ್ಮತಾವರಿಯುವ ದಾರಿ ಕಂಡುಕೊಂಡವರು ಶರಣರು. ಆರ್.ಆರ್ ದಿವಾಕರರು “ವಚನಕಾರರು ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಲ್ಲ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಜನೆಯ ಹವಣವುಳ್ಳವರಲ್ಲ; ಅವರು ಅಹರ್ನಿಶ ತಮ್ಮಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಸಾಧಕರು. ಕಂಡ ಸತ್ಯದಂತೆ ನಡೆಯಲೆತ್ತಿಸುವರು, ನಡೆದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ನುಡಿದು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿ ತೋರುವ ಧೀರರವರು” (ವಚನಶಾಸ್ತ್ರ ರಹಸ್ಯ-1936) ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾತು ಸಮಸ್ತ ಶರಣಸಂಕುಲದ ಸಾಂಘಿಕ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅರಹುತ್ತದೆ. ವಚನಕಾರರ ಈ ಸತ್ಯದ ನಡೆ ಮೇಲೋಟಕ್ಕೆ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠವೆನಿಸಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮಷ್ಟಿಹಿತ ಅಡಗಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಶರಣರು ಅನುಸರಿಸಿದ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠಾತ್ಮಕ ಬಂಡಾಯದ ದಾರಿ. ಇದರ ಆಶಯ ಮಾತ್ರ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಹಿತವೇ ಆಗಿದೆ.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಭಾವ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು. ವಚನಕಾರರು ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿನ ಯಜ್ಞಯಾಗ, ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಗೊಡ್ಡು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು;

“ವೇದಗಳೆಂಬವು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬೂಟಾಟ
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಂಬವು ಸರಸ್ವತಿಯ ಗೊಡ್ಡಾಟ
ಆಗಮಗಳೆಂಬವು ಋಷಿಯ ಮರುಳಾಟ

ಪುರಾಣಗಳೆಂಬುವು ಪೂರ್ವದವರ ಪೊಂಡಾಟ

ಇಂತು ಇವನು ಅರಿದವರ ನೇತಿಗಳೆಂದು

ನಿಜದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಪ್ಪಾತನೇ ಗುಹೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಲಿಂಗೈಕ್ಯನು”

ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ವೇದಾಗಮ, ಪುರಾಣ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ನಿರರ್ಥಕ. ಪೂಜಾನುಷ್ಠಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿದ್ದು, ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸುವ ಸರಕುಗಳೆಂಬುದಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಅಲ್ಲಮನಲ್ಲಿ ನೇರ ನಿಷ್ಕರತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆಳೆವ ಮನೋಭಾವ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

“ಸ್ತುತಿಗಳು ಸಮುದ್ರದ ಪಾಲಾಗಲಿ

ಶ್ರುತಿಗಳು ವೈಕುಂಠ ಸೇರಲಿ

ಪುರಾಣಗಳು ಅಗ್ನಿಯ ಸೇರಲಿ

ಆಗಮಗಳು ವಾಯುವ ಹೊಂದಲಿ”

ಎಂದು ಸೊನ್ನಲಿಗ ಸಿದ್ಧರಾಮನೂ ಸಹ ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾನೆ. “ತಪವೆಂಬುದು ಬಂಧನ ನೇಮವೆಂಬುದು ತಗಹು ಶೀಲವೆಂಬುದು ಸೂತಕ...” ಎಂದು ಘಟ್ಟಿವಾಳಯ್ಯ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ಮತೀಯತೆಯನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದ ವಚನಕಾರರ ಆಶಯ ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣೆಯದಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂಶಯ.

ಡಾಂಭಿಕತೆ ಮನುಷ್ಯನ ದೊಡ್ಡ ದೌರ್ಬಲ್ಯ. ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಕೆಗೆ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವದ ವಿರುದ್ಧ ಚಾಟಿ ಬೀಸುವ ಶರಣರು ನೈಜ ಭಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. “ನೀರ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವರಯ್ಯ ಮರವ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವರಯ್ಯ...” ಎಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಡಾಂಭಿಕ ಭಕ್ತಿಯು ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆ. “ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟೋಗರದ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಕಟ್ಟಿದರೇನು ಹಸಿವು ಹೋಹುದೆ? ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ಸ್ವಾಯತವಾದಡೇನು ಭಕ್ತನಾಗಬಲ್ಲನೇ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಅಲ್ಲಮನ ವಚನ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಗುಮಾಡುತ್ತದೆ. ‘ಭಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ಗರಗಸ ಹೋಗುತ್ತಲೂ ಕೊಯ್ಯುವುದು ಬರುತ್ತಲೂ ಕೊಯ್ಯುವುದು’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಕಾರ್ಣ್ಯತೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧಿಯ ಸಾಧನ. ಭವಿ ಭಕ್ತನಾಗಲು ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮಪಡಬೇಕು.

ಅಲ್ಲದೆ, ಅನುಭಾವಿಯೂ ಆಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಮ 'ಭಕ್ತಿಗೆ ಅನುಭಾವವೇ ಆಧಾರ'ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಭಕ್ತನಾಗಬೇಕೆಂಬುವವರ ಅರಿವಿನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಸುತ್ತಾರೆ.

ವಚನಕಾರರು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ತೋರಿದವರು. ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿನ ನಡೆ-ನುಡಿ ಏಕತ್ರಗೊಂಡ ನೈತಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಆಳದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ, ಎಂಥದನ್ನಾದರೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ವಚನಕಾರರು ಮಹಾ ಬಂಡಾಯಗಾರರು.

‘ನಾ ದೇವನಲ್ಲದೆ ನೀ ದೇವನೆ
ನೀ ದೇವನಾದೆ ಎನ್ನನೇಕೆ ಸಲಹೆ ?
ಆರೈದು ಒಂದು ಕುಡಿತೆ ಉದಕವನೆರೆವೆ
ಹಸಿದಾಗ ಒಂದು ತುತ್ತು ಓಗರವನಿಕ್ಕುವ
ನಾ ದೇವ ಕಾಣಾ ಗುಹೇಶ್ವರ”

ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಅಲ್ಲಮನು ದೇವರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂದೇಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೂಲಕ ದೇವರ ಬಗೆಗಿನ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹವನ್ನು ಒಡೆದುಬಿಡುವ ಅಲ್ಲಮ ನೇರ ಬಂಡಾಯವನ್ನು ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ಯವಚನಕಾರ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಹೇಳುವ

“ಒಡಲುಗೊಂಡವ ಹಸಿವ
ಒಡಲುಗೊಂಡವ ಹುಸಿವ
ಒಡಲುಗೊಂಡವನೆಂದು ನೀನೆನ್ನ
ಜಡಿದೊಮ್ಮೆ ನುಡಿಯದಿರಾ
ನೀ ಎನ್ನಂತೆ ಒಡಲಗೊಂಡು ನೋಡು ರಾಮನಾಥ”

ಎಂಬ ಮಾತು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಇರುವವನು ಮಾತ್ರ ಹಸಿಯಬಲ್ಲ, ಹುಸಿಯನಾಡಬಲ್ಲ. ಒಡಲು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಜಡಿದು ನುಡಿಯದೆ ನೀನೂ ನನ್ನಂತೆ ಒಮ್ಮೆ ಒಡಲುಗೊಂಡು ನೋಡು ಆಗ ಹಸಿವಿನ ತೀವ್ರತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ದೇವರನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ದಾಸಿಮಯ್ಯನದು.

ಸಿದ್ಧಮಾದರಿಯನ್ನು ಒಡೆದುಹಾಕಿದ ವಚನಗಳ ರಚನೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ವಚನಕಾರರಿಗೆ ಬರೆಯುವುದು ಸ್ವಸಂತೋಷದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಶೋಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು

ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅನ್ಯಾಯ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ತಾವು ಹೇಳಬಯಸುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿ, ನೇರವಾಗಿ ಮನಮುಟ್ಟುವ ಹಾಗೇ ತಿಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ಈ ವಚನಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆಂತಿಕವಾಗಿ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. 'ವಚನ ರಚನೆಯೆಂಬ ಮಾತಿನ ಬಣ್ಣದ ಪರಿಯಲ್ಲ ಶಬ್ದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಾಣರು, ಮುಂದುಗಾಣರು ತಮ್ಮ ತಾವರಿಯರು' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೀಮಾಂಸೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ವಚನಗಳು ಮೀಮಾಂಸೆಪ್ರಣೀತ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವರೂಪದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದು ವಿಶೇಷ. ಹೀಗೆ ರಾಚನಿಕತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಭಿನ್ನತೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ವಚನಗಳು ತಮ್ಮದೇಯಾದ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಉದ್ದೇಶ ಸೀಮಿತವಾದುದು. ಅದರಾಚೆಗೂ ವಚನಗಳು ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ "ಕಲೆ ಸಾಂತ್ವನವಲ್ಲ, ಸಂತೋಷವಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯ" ಎಂಬ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

"ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಶೇಖರಗೊಂಡ ಅನ್ಯಾಯಗಳು ಪಠ್ಯಾಪ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ ಕ್ರಾಂತಿ ಹರಳುಗೊಂಡು ಸಿಡಿಯುತ್ತದೆ" ಎಂಬ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬನ ಮಾತು ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದ್ದ ಅನ್ಯಾಯ, ಅಸಮಾನತೆ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಜಾತೀಯತೆ, ಶೋಷಣೆ, ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯ, ವರ್ಗ-ವರ್ಣ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಸಮಾಜವನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ವಚನಕಾರರು ಉತ್ತರಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರದ ದಾರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ವಚನಗಳ ಮೂಲ ಆಶಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲ, ಜೀವನಶೋಧನೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ.

"ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವೆ ಕಲ್ಲಿನ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟುವ ಮಾನವೀಯ ಬದುಕನ್ನು ಹಸನುಗೊಳಿಸುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆನ್ನೆಲುಬು" ಎಂಬ ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಮಾತಿನಂತೆ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯವು ಉದ್ದಕ್ಕೂ

ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಸುವ ಮತ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದ ಸಾಕಾರಕ್ಕೆ ತುಡಿದಿದೆ. ಸಕಲರಿಗೂ ಲೇಸ ಬಯಸಿದ ಶರಣರ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ದೊಡ್ಡದು. ಅವರ ಆದ್ಯತೆ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಮಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣ. ವಚನಕಾರರ ಕಾಲವು ವಿನಾಶಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಪುನರ್‌ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಧಾಯಕ ಮಾರ್ಗ ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯವು ಕಾವ್ಯವೂ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಕಲೆಯೂ ಕ್ರಾಂತಿಯೂ ಆಗಿದೆ.

ವಚನಕಾಲಘಟ್ಟವು ವಚನ ಚಳವಳಿ, ವಚನಕ್ರಾಂತಿ, ವಚನ ಆಂದೋಲನ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪರಮ ಗಂತವ್ಯವೆಂದರೆ ಸಮಷ್ಟಿಜೀವನದ ಉತ್ಥಾನ. ಹೀಗಾಗಿ ವಚನಕಾರರ ಬಂಡಾಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಮಾಜದ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅದು ಕನಸಿತು. ಬಂಡಾಯದ ಮೂಲಧೋರಣೆಯೂ ಕೂಡಾ ಮಾನವೀಯ ಜೀವಪರ ಕಾಳಜಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಆಳದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಜೀವಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ.

ಆಕರ ಕೃತಿಗಳು :

1. ಬಂಡಾಯ-ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ (2021), ಡಾ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
2. ವಚನ ಕಮ್ಮಟ (2012), ಸಂ: ಕೆ.ಮರುಳಸಿದ್ದಪ್ಪ, ಕಿ.ರಂ. ನಾಗರಾಜ, ಸಪ್ತ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
3. ವಚನ ಸ್ವರೂಪ ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ (2011), ಡಾ. ಪಿ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ, ವಸಂತ ಎಂಟರಪ್ರೈಸಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
4. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ (2007), ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ದಂಡೆ, ಬಸವ ಪ್ರಕಾಶನ.
5. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ: ವೈಚಾರಿಕ ಅಧ್ಯಯನ (2004), ಡಾ. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.